

8. Повідомлення про роботу Львівської організації Спілки радянських архітекторів // Радянський Львів 1939-1955. Документи і матеріали – Львів, 1956.
9. Трегубова Т.О. Львів. Архітектурно-історичний нарис / Т.О. Трегубова, Р.М. Мих. – К.: Будівельник, 1989. – 272 с.
10. Иванов С.Г. Архитектура в культоротворчестве тоталитаризма: философско-эстетический анализ / С.Г. Иванов. – К.: Стилос, 2001. – 168 с.

Abstract

In the article an analysis the utopian ideas of socialist realism in residential architecture of Lviv late 40's - early 50's of the 20-th century. Discovered architectural techniques used in buildings. Underline important sign of socialist realism architecture - discrepancy the external form of internal contents.

Key words: residential architecture, socialist realism, utopian ideas of social realism.

Аннотация

В статье предпринята попытка незаидеологизированного анализа проблемы утопических идей социалистического реализма в архитектуре Львова кон. 40-х - I пол. 50-х гг. 20-го века. Выявлены архитектурные приемы, применяемые в зданиях, которые свойственны данному периоду. Подчеркнута важная черта архитектуры социалистического реализма - несоответствие внешней формы внутреннему содержанию.

Ключевые слова: жилая архитектура, социалистический реализм, утопические идеи соцреализма.

УДК. 373.3.025.7

Н.І. Ніколайчук

*Народний художник України,
декан факультету образотворчого мистецтва,
Київська дитяча Академія мистецтв (Україна)*

КОМПОЗИЦІЙНІ СИСТЕМИ ЯК ОСНОВА ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню феномена композиційного мислення як необхідної форми для створення і розуміння мистецького твору. Візуальний діалог ефективно демонструє живе сприйняття дійсності, дозволяє заглибитись у зміст динамічного сюжету, зосередитися на статичних паузах, які підсилюють силу мистецтва, дають можливість відчути образ. У статті подано авторське прочитання терміну «композиційне мислення» та прослідковано його роль у процесі формування творчої особистості художника.

Ключові слова: образотворче мистецтво, творча особистість, композиційне мислення.

Стан проблеми, її актуальність і новизна. Що є найважливішим у становленні творчої особистості художника, що вагоміше: розуміти та усвідомлювати чи відчувати, насолоджуватись, емоційно наповнюватись? Відповідь така: глибина та наповненість наших почуттів, моменти активного емоційного переживання впливають на нашу чуттєву сферу, ми отримуємо насолоду, або досвід переживання. Отримання досвіду, або оновлених почуттів підсилюють наше тяжіння розуміти, усвідомити цілісність, розмежувати головне і другорядне.

Візуальний діалог ефективно демонструє живе сприйняття дійсності, дозволяє заглибитись у зміст динамічного сюжету, але й замислитись над статичними паузами, які підсилюють силу мистецтва, дають можливість відчувати образ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика компоненту впливу композиційного мислення на формування творчої особистості художника досліджують у своїх працях культурологи, мистецтвознавці, філософи культури, а також педагоги та психологи. Серед вчених, що вивчали дану проблематику в останні роки: Є. Антонович, Д. Богоявленська, Я. Василькевич, Є. Гергель, О. Лобода, О. Максименко, Л. Міщиха, Ю. Музиченко, М. Пічкур, М. Стась та інші.

Виклад основного матеріалу. Композиційна режисура в геометричному аспекті спирається на «образотворчу грамоту». Її можна порівняти з сольфеджіо в музичному мистецтві. Без знань основ композиційного мислення, неможливо сприймати художній твір цілісно, тобто його пластичне втілення через засоби виразності (форма, колір, тон, фактура, тощо) і основним художнім задумом, змістом, сюжетом, темою, символом, образом).

Розвинене композиційне мислення дозволяє відчувати поліфонію пластичного вирішення, ефективно відчувати творчий дух сприйняття реальності і оригінальності внутрішньої полемічності твору. Отже на відміну від повсякденної свідомості, композиційне мислення ні за яких умов не є однозначним. Воно завжди містить у собі кілька смислових шарів. Але знову ж таки сі вони не є чимось заздалегідь «відомим». Треба вміти «бачити» й розуміти всю поліфонію смислів в тому самому мистецькому творі, а саме в цьому допоможе художнику оволодіння композиційним мисленням.

Навколо нас існує велика кількість образних штампів. Вони постійно репродукуються у візуальному просторі і їх кількість, переходить у нову якість. Тиражування зразків, встановлення еталонів в нашому повсякденному житті

породжує відповідний стиль схематично-інструктивного репродуктивного візуального мистецтва.

Відбуваються процеси «розгармоніювання» сфер продуктивної та репродуктивної діяльності і відповідних сфер свідомості. Розширення світоглядного діапазону, усвідомлення людиною навколишнього світу, свого місця в ньому, свого ставлення, відношення до цього світу й до себе, своїх претензій і намірів, що до реалізації цих намірів, творчого самовираження.

Композиційне мислення зумовлює поєднання у ньому інтелектуально-розумового компонента з почуттєво-емоційним. У мисленевому процесі вони перетворюються, співвідносяться, переробляються, на їх основі народжуються нові образи з метою творчого вирішення тих, або інших завдань, що стоять перед суб'єктом. Тому процес мислення найбільш плідно здійснюється у різних проблемних ситуація. У системі художньо-естетичного розвитку особистості вагоме значення має вивчення композиції, оскільки вона взаємопов'язує усі засоби образотворчого мистецтва і є «найзмістовнішим компонентом художньої форми».

Образотворче мистецтво виступає, певною мірою комунікативним полем, що забезпечує спілкування людей різних національностей культур, та робить можливим передачу основних художньо-культурних досягнень людства новим поколінням на основі діалогічному підході. Культура існує, як спілкування, як діалог різних культур, як форма вільного вибору особистістю, змісту свого життя і прийняття відповідальності за свій вибір, свої вчинки, свою долю.

Твори образотворчого мистецтва – «найбільш організований і матеріалізований» запис творчої енергії. Образотворче мистецтво є універсальним засобом формування композиційної культури і разом з тим – культури загальної. Воно допомагає їй встановити зв'язок із минулим і майбутнім, через спілкування з художніми творами. Образотворче мистецтво забезпечує гармонію інтелектуального та художньо-естетичного розвитку творчої особистості, сприяє збагаченню її емоційно-почуттєвої сфери, розвиває її пізнавальну й творчу активність, естетичні потреби і смаки, допомагає їй включатися в процес засвоєння та творення художньо-естетичної культури своєї нації. Активне, творче ставлення до мистецтва наявністю потреби у самопізнанні. Прагнення до відкриття власної позиції. Особистісної точки зору та ідею, або художній задум іншого ґрунтується на дійсному, активізованому потязі до самого себе, що знаходить позитивний відгук, зацікавленість у сприйнятті візуальної форми.

Істотною ланкою самопізнання художника виявляється самоусвідомлення, адже свідоме ставлення до асоціацій образів, думок, художніх задумів, що виникають у процесі роботи, висвітлює зміст і

характеристику існуючого підсвідомого досвіду, пробуджує потяг до самовираження, уможлиблює інтерпретації, а отже сприяє творчій реалізації.

Для художника важливим вміння осмислити художнє враження і чуттєво з'ясувати сам образ. Образ предмета, або об'єкта який сприймається, завжди складається з чуттєвого враження і певного суб'єктивного доповнення, що вражає досвід людини. Цілісність прийняття в художній творчості – це не фіксація, тобто, що сприймає художник, а і те як він розуміє, те що сприймає. Цілісність сприйняття, поєднане мисленням і те і інше будується на знаннях з основ композиції. Композиційне мислення вбирає в себе і емоційно-чуттєве сприйняття і логічне мислення в якому пам'ять і досвід ґрунтується на вивчення традицій, законів, канонів попередніх епох, кращих зразків світової і національної культури. Закони композиції мають об'єктивний, загально світоглядний характер, тому вони мають фундаментальну дію впродовж значного терміну часу у розвитку образотворчого і візуального мистецтва. Правила і прийоми, що допомагають у побудові композиційного простору, в ескізно-пошуковій роботі та композиційній режисурі просторових і пластичних форм. Правила і прийоми мають динаміку розвитку при розробці пластичного мотиву, ядра композиції.

«Нова модель» композиційного мислення в основі якої лежать принципи, що зростають з іманентних законів композиції: принцип «діалогу», «структурної цілісності», «максимуму інформації» та інших, дозволяють розширити діапазон уявлень про композиційну діяльність і мислення в контексті основних функцій художньо-естетичної активності, творчої особистості. Створення відповідних культурологічних засад для розвитку композиційного мислення і визначення його ролі у становленні творчої особистості художника, допоможуть покращити, активізувати творчі процеси в образотворчому мистецтві.

Відсутність достатньої розвиненості композиційного мислення в системі формування творчої особистості художника у сучасних умовах «інформаційного шторму» візуального мистецтва призводить до хаотичного стану, втрати відчуття можливостей управління авторськими творчими процесами.

Причин даного явища чимало: відсутність реальної мотивації, цілеспрямованості, доцільності у творчому виявленні авторського мистецтва; невпевненість талановитої людини в тому, що суспільство потребує реалізації їх творчого потенціалу; те, що художник-митець, автор-філософ залишається один на один з проблемами, має місце також відсутності діалогу автор – викладач; художник часто перетворюється в аніматора, візуалізатора, втрачаючи лідерську позицію; отримання мистецької освіти та володіння

академічними знаннями і навичками виявляються недостатнім фактором для самостійної творчої діяльності; знання основ композиції в теоретичному аспекті, розуміння як сприймати візуальні форми, картини, скульптури, графічні твори не можуть компенсувати недостатній продуктивний особистий досвід творчої діяльності; недостатньо уваги приділяється творчому становленню молодих талановитих людей, випускників художніх академій; кадровий дефіцит практично-діючих авторів – художників у вишах (педагогічний колектив в більшості складається з викладачів образотворчого мистецтва, не всі з них творчо працюючі художники); у навчальних програмах предмет «Композиція» недостатньо має годин для роботи з майстром (навчання композиції часто відбувається шляхом консультацій, домашніх розробок); майстер-класи по композиції відбуваються без практичного втручання викладача в роботу студента.

Мають місце і наступні проблеми: студенти недостатньо підготовлені до самостійної роботи, їм бракує інтегрованих знань з культурології, філософії, історії мистецтв, арт-менеджменту, соціології і політології.

Розвиток композиційного мислення, як творчого процесу спирається на прагнення до діалогу. Діалог цей проявляється у різноманітних формах: діалогу творчої особистості автора з самим собою до діалогу з глядачем, через мистецький твір. Композиційне мислення, як процес створення, втілення поєднує в собі інтегровані процеси розвитку, пізнання нового, засвоєння законів та прийомів композиції.

Висновок. Розвиток світогляду, націленість на постійне спонукання до творчої активності, дієвості, що й надає покращення виконавської форми високого професійного рівня. Висока майстерність одна з найважливіших якостей творчості особистості, рівень особистісних можливостей свідчить про можливість створювати наповнені «поліфонічним звучанням» художні образи.

Література

1. Антонович Є.А. Поглиблене вивчення народного образотворчого мистецтва: мистецтвознавчий аспект [Текст] / Є.А. Антонович // Вісн Харк. Держ акад. дизайну і мистец. – 2002. – № 2. – С. 21 – 30.
2. Полтавець-Гуйда О. Формальне композиційне рішення як основа твору образотворчого мистецтва [Текст] / О. Полтавець-Гуйда. – Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. – 2011. – № 3. – С. 134 – 138.
3. Музика О. Композиційні здібності як основа художньо-творчої діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва [Текст] // О. Музика. – Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2010. – № 2. – С. 18 – 23.

Abstract

The article investigates the phenomenon of compositional thinking as to create the necessary forms and understanding of artistic creation. Visual dialogue effectively demonstrates the living perception of reality, allowing dynamic content deeper into the plot, but also think of static pauses, which increase the power of art, make it possible to feel the image. It also provides the author's approach to cultural essence creating a comprehensive creative environment (the Kyiv Children's Academy of Arts), which in the free choice of the process of formation and growth of an artist. Posted copyright and reading of the term «compositional thinking» and followed its role in the formation of the creative personality of the artist.

Keywords: art, creative personality, compositional thought.

Аннотация

Статья посвящена исследованию феномена композиционного мышления как необходимой формы для создания и понимания художественного произведения. Визуальный диалог эффектно демонстрирует живое восприятие действительности, позволяет углубиться в содержание динамического сюжета, сосредоточиться на статических паузах, которые усиливают силу искусства, дают возможность ощутить образ. В статье подано авторское прочтение термина «композиционное мышление» и прослежена его роль в процессе формирования творческой личности художника.

Ключевые слова: изобразительное искусство, творческая личность, композиционное мышление.

УДК 72.025.4

М.І. Орленко

*кандидат технічних наук,
президент корпорації «Укрреставрація» (Україна)*

ПРИЧИНИ РУЙНУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ-ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ І СПОСОБИ ПІДСИЛЕННЯ НЕСУЧОЇ ЗДАТНОСТІ ОСНОВ І ФУНДАМЕНТІВ

Анотація. Описано причини руйнування будівель, які розділяються на внутрішні і зовнішні. Показано, як впливають негативні чинники на стан будівлі. Проаналізовано існуючі способи підсилення несучої здатності основ і фундаментів.

Ключові слова: причини руйнування, пам'ятки архітектури, способи підсилення фундаментів.